

پیش بینی هراس اجتماعی بر اساس سبک‌های مقابله با استرس و شیوه‌های

فرزندپروری

A comparison between Scientific and artistic creativity in the relation to psychopathology among engineering and art students**Reyhaneh Mesgar ***Master of Clinical Psychology,
Islamic Azad University, Arak
Branchریحانه مسگر
نویسنده مسئول

کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی دانشگاه

Doctor davood Taghvaei Assistant Professor of Educational
Psychology, Islamic Azad
University of Arak Branch
mmmodi69@yahoo.com

آزاد اسلامی واحد اراک

دکتر داود تقوایی

استادیار روانشناسی تربیتی، دانشگاه آزاد

اسلامی واحد اراک

Abstract

Based on this research to predict social phobia, coping with stress and parenting style are discussed. The study population of 270 middle school girls, as well as parents of students in the city of Arak is used. In this study, three Conover and colleagues Social Phobia Inventory, a questionnaire Endler & Parker coping styles and parenting styles questionnaire Baumrind used as a backup system. And analyze data using statistical methods, descriptive and inferential statistics (Kolmogorov - Smirnov, Pearson kormolation and multiple regression) have been completed. The results showed that social phobia and avoidant emotion-focused coping anticipated while coping style social phobia has not affected circuit problem. More permissive parenting style but also reduce social phobia, social phobia authoritative parenting style and the arbitrary increase in adolescents .

چکیده

در پژوهش حاضر به پیش بینی هراس اجتماعی بر اساس سبک های مقابله با استرس و شیوه های فرزند پروری پرداخته شده است. جامعه آماری پژوهش ۲۷۰ نفر از دانش آموزان دختر دوره راهنمایی شهرستان اراک و همچنین والدین آنها که با روش نمونه گیری در دسترس انتخاب شده بودند می باشند. در این تحقیق از سه پرسشنامه هراس اجتماعی کانور و همکاران، پرسشنامه سبک های مقابله با استرس اندلر و پارکر، و پرسشنامه شیوه های فرزندپروری بامبریند به عنوان نظام پشتیبان بهره گرفته شده و تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از روش های آمار توصیفی و آمار استنباطی شامل (آزمون کولموگوروف - اسمیرنوف ، همبستگی پیرسون و رگرسیون چند متغیری) به انجام رسیده است. نتایج نشان داد که سبک مقابله ای هیجان مدار و اجتنابی هراس اجتماعی را پیش بینی نموده در حالی که سبک مقابله ای مسئله مدار بر هراس اجتماعی تأثیری نداشته است و همچنین شیوه

keywords: Social phobia, coping with stress, parenting practices

فرزند پروری سهل گیر باعث کاهش هراس اجتماعی اما شیوه فرزندپروری مقتدرانه و مستبدانه باعث افزایش هراس اجتماعی در نوجوانان می شود. **واژگان کلیدی:** هراس اجتماعی، سبک های مقابله با استرس، شیوه های فرزندپروری

مقدمه

هراس اجتماعی یکی از شایع ترین نوع اختلالات اضطرابی و سومین اختلال روانی از نظر شیوع بین جمعیت عمومی می باشد(هافمن و بارلو، ۲۰۰۷، نقل از عبدی و دیگران، ۱۳۸۵، صفح ه ۱۴۴)^۱ اختلال هراس اجتماعی به ترس آشکار و پیوسته از موقعیت های اجتماعی یا عملکرد ی اشاره دارد و از این باور ناشی می شود که فرد در این موقعیت ها به طرز خجالت آور یا تح قیر آمیزی عمل خواهد کرد(هربرت و فرانکلین، ۲۰۰۳)^۲. هراس اجتماعی از پدیده های شایع د ر میان نوجوانان است. نوجوانی یکی از بحرانی ترین مراحل رشد و بلوغ فکری و اجتماعی فر د است هرگونه اختلال در این مرحله از زندگیبر آینده فرد اثر سوئی می گذارد(اسکینر، هورنین گ، لایبویتز، ویسمن، ۱۹۹۲)^۳. آنها با مسایلی همچون مسایل مربوط به مدرسه، مسائل خانوادگی، مسائل بین فردی و اجتماعی و همچنین تصمیم گیری در باره آینده روبرو هستند. توانایی نوجو انان در تنظیم احساسات و رفتارهایشان تحت این شرایط استرس زا نشان دهنده رشد و پیشرف ت آنها در کسب استقلال و کاربرد شیوه های مقابله ای در غلبه بر استرس می باشد. واژه استر س به معنای نیرو، فشار و اجبار است. فرهنگ جامع روانشناختی و روانپزشکی استرس را چنین تعریف کرده است: هر چیزی که در آن تمامیت زیست شناختی ارگانسیم اختلال به وجود آورد و شرایطی ایجاد کند که ارگانسیم طبیعتاً از آن پرهیز کند استرس شمرده می شود(نیک خواه، ۱۳۷۳). رفتارهای مقابله ای، ناظر بر نوعی از فعالیت های انسان است که جهت ارزیابی موقعیت ا سترس زا و ارائه واکنش در برابر آنها مورد استفاده قرار می گیرد و این واکنش ها می توانند بع د شناختی، عاطفی و عملی داشته باشند لیکن لازمه مواجهه با فشارهای زندگی این است که فر د بتواند موقعیت را به درستی ارزیابی کند و تمامیت نیروهای خویش را در جهت تعدیل فشار

^۱ Hafman & Barlou

^۲-Herbert & Franklin

^۳ -Skinner & Horning & Libvitz & Weissman

های وارده به کار گیرد (کوباسا، ۱۹۸۲)^۱. به عقیده بعضی از محققان شیوه‌هایی که نوجوانان در م قابله با رویدادهای استرس‌زا به کار می‌گیرند از طریق اجتماعی شدن کسب می‌شوند. که در این میان کیفیت رابطه والدین و نوجوان نقشی مهم ایفا می‌کند. به عنوان مثال واینر^۲ (۱۹۹۰) گزارش کرد که وجود رابطه صمیمانه بین مادر و فرزند از نشان دادن واکنش منفی بچه‌ها در مقابل بله با استرس جلوگیری می‌کند. محیط خانواده یا به عبارت دیگر روابط والدین با فرزندان یکی از عواملی است که در کسب مهارت‌های مقابله موثر می‌باشد. تحقیقات گذشته نشان داده‌اند فرزندان که محیط خانوادگی آنها گرم و صمیمی، انضباطی، تفاهمی و حمایتی بوده است توانسته‌اند تأثیر منفی استرس‌ها را بر سلامتی‌شان کنترل کنند (دابیس، ۱۹۹۲)^۳. آسیب‌شناسی روانی والدین و محیط خانوادگی نامطلوب، از عوامل خطر اثبات شده‌ای برای شروع هراس اجتماعی فرزندان هستند. عده‌ای معتقدند که بعضی از رفتارهای نابهنجار کودکان، در حقیقت پاسخ به شرایط استرس‌زای محیط است. واژه محیط شامل تجاربی است که انسان در رابطه با عوامل فیزیکی، خانواده، اجتماع و فرهنگ کسب می‌کند. اما از بین این عوامل، خانواده نخستین و بادوام‌ترین عاملی است که اگر نه در تمام جوامع، حداقل در اکثر آنها به عنوان سازنده و زیربنای شخصیت و رفتارهای بعدی کودک شناخته شده و حتی به عقیده بسیاری از روانشناسان و جامعه‌شناسان، باید ریشه بسیاری از انحرافات شخصیت و بیماری‌های روانی را در پرورش اولیه خانواده جستجو کرد (ماسن و همکاران، ترجمه یاسایی، ۱۹۹۴)^۴. از بین عوامل خانوادگی به نظر می‌رسد که شیوه‌ی فرزند پروری و رفتار والدین بر هراس اجتماعی نوجوانان نقش داشته‌باشند. تأثیر پدر و مادر بر رشد فرزندان انکارناپذیر است و تفاوت‌های خانوادگی عامل بسیار مهمی در چگونگی رشد است. یکی از عوامل مهم در به وجود آمدن اختلالات عاطفی و رفتاری و اجتماعی نوجوانان بد رفتاری والدین و به کارگیری شیوه‌های تربیتی نامناسب می‌باشد. به طوری کلی فرض بر این است که شیوه‌ی فرزند پروری اثرات مستقیمی بر ایجاد اختلالات عاطفی، رفتاری و اجتماعی فرزندان دارد. می‌دانیم آنچه زمینه‌ساز رفتار سازگارانه انسان در محیط زندگی خویش می‌باشد کیفیت مطلوب و سالم عواملی است که ساخت شخصیت او را از سال‌ها

---

^۱ -Kobasa

^۱ -Viner

^۲ -Dabis

^۴ -Masen

ی اولیه کودک در اولین محیط اجتماعی یعنی خانواده شکل داده است. نقش خانواده به عنوان او
 لین محیط آموزشی در ایجاد و یا عدم ایجاد اختلالات رفتاری، پیدایش بیماری‌ها و اختلالات
 روانی و چگونگی کنار آمدن با آنها انکار ناپذیر است. چرا که محیط خانواده، اولین محیطی اس
 ت که الگوی جسمی، عاطفی و شخصیتی فرد در آن پی ریزی و به تدریج شکل می گیرد و در
 این رهگذر خانواده به نوان کانون عشق و محبت، کانون آموزش و عاطفه، انتقال دهنده تمدن و
 فرهنگ، ایفای نقش نموده و باعث تکوین شخصیت و تعادل روانی و اجتماعی فرد می گردد (ع
 لوی، ۱۳۸۴).

روش پژوهش

پژوهش حاضر از لحاظ هدف، جزء تحقیقات کاربردی محسوب شده و از لحاظ نحوه گر
 دآوری داده‌ها از نوع تحقیقات توصیفی همبستگی می باشد.

جامعه آماری:

جامعه آماری پژوهش حاضر کلیه دانش آموزان دختر دوره راهنمایی شهر اراک می باشد.

نمونه و روش نمونه گیری:

در این پژوهش، حجم نمونه شامل ۲۷۰ نفر از دانش آموزان دختر دوره راهنمایی که با روش
 نمونه گیری در دسترس انتخاب شدند بوده است.

ابزار پژوهش:

از سه پرسشنامه هراس اجتماعی کانور و همکاران، پرسشنامه سبک‌های مقابله با استرس ان
 دلر و پارکر، و پرسشنامه شیوه‌های فرزندپروری بامبریند استفاده گردید.

الف: مقیاس هراس اجتماعی کانور و همکاران (SPIN). پرسشنامه هراس اجتماعی ی
 ک مقیاس خود سنجی ۱۷ ماده ای است که دارای سه مقیاس فرعی، ترس (۶ ماده)، اجتناب (۷
 ماده) و ناراحتی فیزیولوژیک (۴ ماده) است و در آن هر ماده براساس مقیاس لیکرت پنج د
 رجه ای به هیچ وجه (۰)، کم (۱)، تا اندازه ای (۲)، زیاد (۳) و خیلی زیاد (۴) درجه بندی
 می شود. براساس نتایج، برای تفسیر نمرات، نقطه برش ۴۰ با کارایی دقت تشخیص ۸۰٪ و ن
 قطه برش ۵۰ با کارایی دقت تشخیص ۸۹٪، افراد مبتلا به هراس اجتماعی را از افراد غیرمبتلا
 متمایز می کند (کانور و همکاران، ۲۰۰۰؛ به نقل از فتحی آشتیانی، ۱۳۸۹) این پرسشنامه از ا
 عتبار و روایی بالایی برخوردار است. اعتبار آن با روش بازآزمایی در گروه‌های با تشخیص هراس

س اجتماعی برابر با ۷۸٪ تا ۸۹٪ بوده و ضریب همسانی درونی آن (ضریب آلفا) در یک گروه بهنجار ۹۴٪ گزارش شده است و برای مقیاس‌های فرعی ترس ۸۹٪، اجتناب ۹۱٪ و ناراحتی فیزیولوژیکی ۸۰٪ گزارش شده است. روایی سازه در مقایسه نتایج این آزمون، در دو گروه از آزمودنی‌های با تشخیص اختلال هراس اجتماعی و آزمودنی‌های گروه افراد بهنجار بدون تشخیص روانپزشکی بررسی شد که تفاوت معناداری با هم نشان ندادند که این خود حاکی از اعتبار سازه بالاست (افضلی، ۱۳۸۷؛ به نقل از فتحی آشتیانی، ۱۳۸۹).

ب: مقیاس سبک مقابله با استرس اندلر و پارکر. این مقیاس توسط اندلر پارکر (۱۹۹۰) ساخته شده است. ۴۸ عبارت دارد که پاسخ‌های هر کدام با مقیاس لیکرت درجه بندی شده است. مقیاس سه زمینه اصلی رفتارهای مقابله‌ای شامل مقابله مسأله مدار، مقابله هیجان مدار و مقابله پرهیزی را در برمی‌گیرد. هر آزمودنی که در یکی از سبک‌های مقابله نمره بالاتری به دست آورد، آن سبک مقابله را بیشتر به کار می‌گیرد. ضریب پایایی توسط اندلر پارکر برای سبک مسأله مدار ۹۰٪، برای سبک هیجان مدار ۸۵٪ و برای سبک اجتنابی ۸۲٪ برآورده شده است. در ایران به وسیله پیری و شهرآرای (۱۳۸۴) همسانی درونی، ابزار برای سبک مسأله مدار ۸۱٪، برای سبک هیجان مدار ۸۵٪ و برای سبک اجتنابی ۸۰٪ برآورد شد.

ج: مقیاس شیوه‌های فرزندپروری بامبرند. این پرسشنامه در سال ۱۹۷۲ توسط بامبرند طراحی شد و دارای ۳۰ سؤال است که ۱۰ سؤال آن به شیوه آزادگذاری مطلق، ۱۰ سؤال به شیوه آمرانه و ۱۰ سؤال دیگر به شیوه اقتدار منطقی والدین به امر پرورش فرزند، مربوط می‌شود. این مقیاس از ۰ تا ۴ نمره گذاری می‌شود (ساعتچی و کام‌کاری و عسکریان، ۱۳۸۹). در پژوهشی که اسفندیاری در سال ۱۳۷۴ انجام داد تا امکان تغییر شیوه‌های فرزندپروری والدین کودکان مبتلا به اختلالات رفتاری را بررسی کند، از صاحب نظران روانشناسی و روانپزشکی خواست تا میزان اعتبار هر جمله از پرسشنامه را مشخص نمایند. نتیجه نشان داد پرسشنامه دارای اعتبار صوری می‌باشد. وی برای تعیین پایایی پرسشنامه، از جمعیت مورد مطالعه خواست تا پرسشنامه مذکور را تکمیل نمایند و بعد از گذشت مدت یک هفته مجدداً پرسشنامه توسط همان افراد تکمیل شد. میزان پایایی برای شیوه سهل‌گیرانه ۶۹٪، برای شیوه دیکتاتورمآبانه ۷۷٪، برای و برای شیوه قاطع و اطمینان بخش ۷۳٪ به دست آمد. (اسفندیاری، ۱۳۷۴؛ به نقل از شمس‌نیا، ۱۳۸۵).

جمع آوری اطلاعات:

در این تحقیق جهت جمع آوری اطلاعات مورد نیاز از روش کتابخانه ای و میدانی استفاده شده است. در روش کتابخانه ای برای به دست آوردن اطلاعات مورد نیاز به منظور تئوری ها و مبانی نظری تحقیق از طریق فیش برداری از مقالات، کتاب ها و مجلات علمی معتبر مربوط به کتابخانه ها، سازمان های مربوطه، دانشگاه ها و مراکز علمی مراجعه شده است. و در روش میدان ی با ارائه پرسشنامه به ۲۷۰ نفر از دانش آموزان دختر دوره راهنمایی از آنها تقاضا شد که به پرسش های مطرح شده با کمال دقت پاسخ داده شود .

تجزیه و تحلیل اطلاعات:

آمار توصیفی: میانگین، میانه، انحراف معیار، کمترین نمره، بیشترین نمره
آمار استنباطی: شامل آزمون پارامتریک کولموگروف، اسمیرنوف و همبستگی پیرسون و رگرسیون چند متغیری می باشد.

نتایج

با توجه به داده های جمع آوری شده از پرسشنامه، آمار توصیفی هر خرده مقیاس تشکیل دهنده سبک مقابله با استرس شامل (سبک مقابله ای مسأله مدار، سبک مقابله ای هیجان مدار، سبک مقابله ای اجتنابی) و خرده مقیاس های شیوه های فرزندپروری والدین که شامل (سبک فرزندپروری سهل گیر، استبدادی، مقتدرانه) در جدول های ۱ و ۲ آورده شده است.

جدول ۱: آمارهای توصیفی خرده مقیاس های سبک مقابله با استرس

حداکثر	حداقل	انحراف معیار	میانه	میانگین	
۳۷	۴	۵٫۸۲	۱۸٫۰۰	۱۷٫۵۴	سبک مقابله ای مسأله مدار
۸۰	۲۲	۱۱٫۵۷	۵۱٫۰۰	۵۰٫۶۰	سبک مقابله ای هیجان مدار
۸۱	۲۳	۱۰٫۶۰	۴۷٫۰۰	۴۷٫۰۱	سبک مقابله ای اجتنابی

جدول ۲- آمارهای توصیفی خرده مقیاس های سبک فرزندپروری والدین

میانگین	میانه	انحراف معیار	حداقل	حداکثر	
۳۲,۱۶	۳۳,۰۰	۴,۶۳	۹	۴۰	سبک فرزندپروری سهل گیر
۴۵,۷۴	۴۵,۰۰	۱۱,۲۲	۲۰	۷۸	سبک فرزندپروری استبدادی
۴۷,۶۱	۴۷,۰۰	۱۱,۶۷	۲۰	۷۷	سبک فرزندپروری مقتدرانه

در جدول ۱ مشاهده می شود که میانگین سبک مقابله ای مسأله مدار برابر ۴۵,۵۶، سبک م قابله ای هیجان مدار برابر ۵۰,۶۰، سبک مقابله ای اجتنابی برابر ۴۷,۰۱ است. به عبارت دیگر ن قطه تعادل در هر خرده مقیاس را نشان می دهد. میانگین خرده مقیاس سبک فرزند پروری والدین نیز در جدول ۲-۴ ارائه شده است. میانه عبارت است از مقداری که در صورت مرتب بودن داده ها، در وسط قرار می گیرد. برای مثال در خرده مقیاس سبک فرزند پروری سهل گیر که میانگین عدد ۳۳ می باشد یعنی ۵۰ درصد داده ها بالاتر از این عدد و ۵۰ درصد پایین تر از آن می باشد. میانه ی بقیه خرده مقیاس ها به تفکیک در جدول ۱ و ۲ ارائه شده است. انحراف معیار نشان دهنده میزان انحراف از مقدار میانگین است. انحراف معیار در خرده مقیاس سبک مقابله ای م سألله مدار برابر با ۵,۸۲ می باشد که نشان می دهد داده ها به اندازه ۵,۸۲ انحراف دارند و پراکندگی داده ها را نشان می دهد. انحراف معیار خرده مقیاس ها به تفکیک در جدول ۱ و ۲ ارائه شده است.

تحلیل های استنباطی:

در این بخش برای بررسی نرمال بودن داده ها از آزمون "کولموگروف - اسمیرنوف" استفاده شد، سپس به منظور آزمون فرضیه های پژوهش و بررسی شدت و نوع رابطه از آزمون همبستگی پیرسون و برای اطمینان، از آزمون رگرسیون چند متغیری نیز برای هر یک از فرضیه ها استفاده شده است. فرضیه فوق برای متغیرهای پژوهش از طریق آزمون کولموگروف - اسمیرنوف مورد بررسی قرار گرفته است. نکته مهم در خروجی آزمون کولموگروف - اسمیرنوف این است

پیش بینی هراس اجتماعی بر اساس سبک‌های مقابله با استرس و شیوه‌های فرزندپروری
A comparison between Scientific and artistic creativity in the relation to

ست که اگر آزمون معنی دار بود، داده‌ها از توزیع نرمال برخوردار نیستند و باید از آزمون‌های ناپارامتریک استفاده کرد و اگر نتایج آزمون معنی دار نباشد امکان استفاده از آزمون‌های پارامتریک وجود دارد. نتیجه آزمون مذکور در جدول ۳ نشان داده شده است. همانطور که ملاحظه می‌شود، مقدار سطح معنی داری در تمام متغیرها (به جز خرده مقیاس سبک فرزندپروری سهل‌گیر که از توزیع نرمال برخوردار نیست) بزرگتر یا مساوی ۰,۰۵ است. بنابراین در سطح معنی داری ۰,۰۹۵ شواهد قوی برای تأیید فرضیه یک وجود نداشته، بنابراین فرض صفر تأیید می‌شود. در نتیجه داده‌های نمونه آماری پژوهش از توزیع نرمال برخوردار هستند.

جدول ۳: آزمون کولموگروف-اسمیرنوف برای بررسی نرمال بودن داده‌های نمونه پژوهش

هراس اجتماعی	سهل‌گیری	استبدادی	مقتدرانه	اجتنابی	هیجانی	مسأله‌مدار	تعداد
۲۷۰	۲۷۰	۲۷۰	۲۷۰	۲۷۰	۲۷۰	۲۷۰	
۶,۱۷	۳۳,۱۶	۴۵,۷۴	۴۷,۳۱	۴۷,۰۱	۵۰,۳۰	۱۷,۵۴	پارامترهای نرمال
۳,۳۹	۴,۶۳	۱۱,۳۲	۱۱,۳۷	۱۰,۳۰	۱۱,۵۸	۵,۸۲	
۰,۰۷۸	۰,۹۸	۰,۶۴	۰,۴۸	۰,۳۳	۰,۴۰	۰,۰۵۸	مطلق
۰,۰۷۸	۰,۳۶	۰,۶۸	۰,۴۸	۰,۳۳	۰,۴۰	۰,۰۵۸	مثبت
-۰,۰۴۵	-۰,۰۹۸	-۰,۰۴۱	-۰,۰۴۰	-۰,۰۳۷	-۰,۰۴۵	-۰,۰۰۶	منفی
۱,۲۸۰	۱,۶۰۵	۰,۷۸۰	۰,۷۸۲	۱,۰۳۴	۰,۷۸۷	۰,۹۴۹	آماره Kolmogrov-Sminov K

۵۰٪	۲۰٪	۱۵۰٪	۲۸۰٪	۳۳۰٪	۱۱۰٪	۷۴٪	سطح معنی داری
-----	-----	------	------	------	------	-----	---------------

با توجه به جدول ۴-۴ در سطح خطای = 0.05 و سطح اطمینان ۹۵٪ نتیجه آزمون همبستگی پیرسون در مورد این فرضیه نشان می‌دهد که رابطه معنی داری بین هراس اجتماعی با سبک‌های مقابله با استرس و سبک فرزندپروری در دانش‌آموزان دختر دوره راهنمایی وجود دارد، ضریب همبستگی سبک مقابله با استرس و هراس اجتماعی 0.419 و ضریب همبستگی سبک فرزندپروری و هراس اجتماعی 0.394 می‌باشد که، نشان دهنده همبستگی مثبت و رابطه معنادار بوده است ($Sig = 0.000$). بنابراین شواهد قوی برای رد فرضیه یک وجود ندارد و تایید می‌گردد. می‌توان گفت سبک مقابله با استرس و سبک فرزندپروری والدین بر هراس اجتماعی تاثیر می‌گذارد و می‌تواند هراس اجتماعی را پیش‌بینی نمایند. همچنین لازم به یادآوری است که سبک‌های مقابله با استرس رابطه‌ی قوی‌تری با هراس اجتماعی دارد. به عبارت دیگر با توجه به این موضوع که ضریب همبستگی سبک‌های مقابله با استرس و هراس اجتماعی بالاتر است، بنابراین این متغیر قدرت پیش‌بینی بیشتر هراس اجتماعی را دارا می‌باشد.

جدول ۴: نتایج آزمون همبستگی پیرسون بین هراس اجتماعی و سبک‌های مقابله با استرس

Sig	ضریب همبستگی	متغیر
۰,۰۰۰	۰,۴۷۷	سبک‌های مقابله با استرس
۰,۰۰۰	۰,۳۹۴	سبک فرزندپروری

نتایج آزمون همبستگی که در جدول ۴-۵ ارائه شده، نشان داده است که در سطح خطای 0.05 و سطح اطمینان 0.95 آزمون همبستگی پیرسون رابطه معنادار و مثبتی بین دو مؤلفه سبک مقابله‌ای مسئله‌مدار و هراس اجتماعی را پیش‌بینی نشده است. (سطح معناداری بیشتر از 0.05). بنابراین شواهد قوی برای تایید فرضیه یک وجود ندارد. به عبارت دیگر سبک مقابله‌ای مسئله‌مدار قدرت پیش‌بینی هراس اجتماعی را نداشته است.

جدول ۵: نتایج آزمون همبستگی پیرسون بین مؤلفه هراس اجتماعی و سبک مقابله‌ای مسئله‌مدار

Sig	ضریب همبستگی	متغیر
۰,۴۶۳	۰,۰۴۵	سبک مقابله‌ای مسئله‌مدار

پیش بینی هراس اجتماعی بر اساس سبک‌های مقابله با استرس و شیوه‌های فرزندپروری
A comparison between Scientific and artistic creativity in the relation to

با توجه به نتایج آزمون همبستگی که در جدول ۶ ارائه شده، در سطح خطای ۰,۰۵ و سطح اطمینان ۰,۹۵، نتیجه این آزمون در مورد این فرضیه نشان می‌دهد که رابطه معناداری بین دو مؤلفه‌ی سبک مقابله‌ای هیجان‌مدار و هراس اجتماعی وجود داشته است. (ضریب همبستگی ۰,۴۱۲) و ($\text{Sig}=0,000$) بنابراین فرضیه صفر رد و فرض یک تایید گردیده است. به تعبیری سبک مقابله‌ای هیجان‌مدار بر هراس اجتماعی مؤثر بوده است.

جدول ۶: نتایج آزمون همبستگی پیرسون بین هراس اجتماعی و سبک مقابله‌ای هیجان‌مدار

متغیر	ضریب همبستگی	Sig
سبک مقابله‌ای هیجان‌مدار	۰,۴۱۲	۰,۰۰۰

با توجه به نتایج آزمون همبستگی که در جدول ۷ ارائه شده، در سطح خطای ۰,۰۵ و سطح اطمینان ۰,۹۵، نتیجه این آزمون در مورد این فرضیه نشان داده است که رابطه معناداری بین دو مؤلفه‌ی سبک مقابله‌ای اجتنابی و هراس اجتماعی وجود داشته است. (ضریب همبستگی ۰,۳۷۸) و ($\text{Sig}=0,000$) بنابراین فرضیه صفر رد و فرض یک تایید گردیده است. در واقع سبک مقابله‌ای اجتنابی بر هراس اجتماعی مؤثر بوده است.

جدول ۷: نتایج آزمون همبستگی پیرسون بین هراس اجتماعی و سبک مقابله‌ای اجتنابی

متغیر	ضریب همبستگی	Sig
سبک مقابله‌ای اجتنابی	۰,۳۷۸	۰,۰۰۰

با توجه به نتایج آزمون همبستگی که در جدول ۸-۴ ارائه شده، در سطح خطای ۰,۰۵ و سطح اطمینان ۰,۹۵، نتیجه این آزمون در مورد این فرضیه نشان داده است که رابطه معناداری بی دو مؤلفه‌ی سبک فرزندپروری مقتدرانه و هراس اجتماعی وجود داشته است. (ضریب همبستگی ۰,۴۱۱) و ($\text{Sig}=0,000$) بنابراین فرضیه صفر رد و فرض یک تایید گردیده است. به عبارتی سبک فرزندپروری مقتدرانه بر هراس اجتماعی مؤثر بوده است.

جدول ۸: نتایج آزمون همبستگی پیرسون بین هراس اجتماعی و سبک فرزندپروری مقتدرانه

متغیر	ضریب همبستگی	Sig

۰,۰۰۰	۰,۴۱۱	سبک فرزندپروری مقتدرانه
-------	-------	-------------------------

با توجه به نتایج آزمون همبستگی که در جدول ۹ ارائه شده در سطح خطای ۰,۰۵ و سطح اطمینان ۰,۰۹۵، نتیجه این آزمون در مورد این فرضیه نشان داده است که رابطه معناداری بین دو مؤلفه ی سبک فرزندپروری مستبدانه و هراس اجتماعی وجود داشته است. (ضریب همبستگی ۰,۴۱۱) و ($Sig = ۰,۰۰۰$) بنابراین فرضیه صفر رد و فرض یک تایید گردیده است. به عبارتی سبک فرزندپروری مستبدانه بر هراس اجتماعی مؤثر بوده است.

جدول ۹: نتایج آزمون همبستگی پیروان بین هراس اجتماعی و سبک فرزندپروری استبدادی

Sig	ضریب همبستگی	متغیر
۰,۰۰۰	۰,۴۰۴	سبک فرزندپروری استبدادی

با توجه به نتایج آزمون همبستگی که در جدول ۹ ارائه شده، در سطح خطای ۰,۰۵ و سطح اطمینان ۰,۰۹۵، نتیجه این آزمون در مورد این فرضیه نشان داده است که رابطه معناداری بین دو مؤلفه ی سبک فرزندپروری سهل گیر و هراس اجتماعی وجود نداشته است. (ضریب همبستگی ۰,۰۵۷-) و ($Sig = ۰,۳۵۰$) بنابراین فرضیه صفر تایید و فرض یک رد شده است. به عبارتی سبک فرزندپروری سهل گیر بر هراس اجتماعی تأثیر نداشته است. در این بخش برای اطمینان از نتیجه حاصل شده از آزمون همبستگی پیروان، از آزمون رگرسیون چند متغیره نیز استفاده شده است. تا مشخص شود که آیا از طریق این روش فرضیه های اصلی و فرعی تأیید می شوند یا خیر.

جدول ۱۰: نتایج آزمون همبستگی پیروان بین هراس اجتماعی و سبک فرزند پروری سهل گیر

Sig	ضریب همبستگی	متغیر
۰,۳۵۰	-۰,۰۵۷	سبک فرزند پروری سهل گیر

برای بررسی فرضیه اصلی پژوهش توسط آزمون رگرسیون خطی، سبک های مقابله با استرس و شیوه های فرزندپروری را متغیر مستقل و هراس اجتماعی را متغیر وابسته در نظر گرفته شد. با توجه به آزمون رگرسیون فرضیه، ضریب تعیین (R Square) بین متغیرهای پژوهش (

پیش بینی هراس اجتماعی بر اساس سبک‌های مقابله با استرس و شیوه‌های فرزندپروری
A comparison between Scientific and artistic creativity in the relation to

سبک های مقابله با استرس، سبک های فرزندپروری و هراس اجتماعی) ۱۶۵٪ است (جدول - ۱۱)؛ (یعنی متغیرهای وابسته ۱۶۵٪)، تغییرات ایجاد شده در متغیر مستقل به عبارتی هراس اجتماعی را پیش بینی می کنند.

جدول ۱۱: ضریب همبستگی و ضریب تعیین رگرسیون

خطای معیار میانگین	ضریب تعدیل شده	ضریب تعیین	ضریب همبستگی
۳,۱۱۰۹۴	۰,۱۵۹	۰,۱۶۵	۰,۴۰۹ ^a

جدول تحلیل واریانس رگرسیون (جدول ۱۲) که معناداری کل مدل را بررسی کرده است، نشان دهنده معناداری کل مدل می باشد چرا که سطح معناداری (sig) کمتر از ۰,۰۵ بوده است.

جدول ۱۲: تحلیل واریانس رگرسیون (ANOVA)

Sig	توزیع فیشر (F)	میانگین مجدورات	درجه‌ی آزادی	مجموع مجدورات	
۰,۰۰۰	۲۶,۲۰۵	۲۵۳,۶۱۳	۲	۵۰۷,۲۲۶	رگرسیون باقی - مانده کل

جدول ۱۳: تحلیل رگرسیون (تاثیر سبک‌های مقابله با استرس، سبک فرزندپروری

و هراس اجتماعی)

Sig	t	ضریب استاندارد نشده		مدل رگرسیون
		Beta	B	
۰,۰۰۱	-۱,۱۶۷		۱,۰۵۶	مقدار ثابت
۰,۰۰۴	۱,۵۷۱	۰,۱۹۸	۰,۰۵۶	سبک فرزندپروری
۰,۰۰۰	۱,۷۴۵	۰,۲۲۰	۰,۰۵۶	سبک‌های مقابله با استرس

در ستون بتا (Beta) (مقدار استاندارد شده ضرایب که نشان دهنده ی میزان تغییر در متغیر وابسته به ازای تغییری به اندازه ی یک انحراف معیار در متغیر مستقل است). همان طور که نتا

بیج جدول نشان می دهد هراس اجتماعی رابطه ی قوی تری با سبک های مقابله با استرس را داراست که این موضوع نیز در آزمون همبستگی اثبات شده است.

بحث و نتیجه

به طور کلی خانواده نقش بسیار مهمی در رشد و سلامت روانی کودک ایفا می کند، در ای ن بین شیوه های فرزندپروری یکی از مهم ترین و مؤثرترین ارکان خانواده در تربیت و رشد روان ی کودک است. عدم توجه والدین به سالم سازی محیط روانی و عاطفی کودکان و نوجوانان و فقدان روابط مناسب در بیشتر موارد آنان را با کمبودهای عاطفی و انگیزش و مشکلات روانی از جمله اختلالات اضطرابی روبرو می سازد (گنجی، ۱۳۷۳). تحقیقات بسیاری بر اهمیت نقش ش یوه های فرزندپروری در بروز و تشدید اختلالات رفتاری و اضطرابی اشاره کرده اند که به بر خی از این تحقیقات در بخش های پیشین اشاره کردیم یافته های پژوهش حاکی از آن است که سبک مقابله ای مسأله مدار نمی تواند هراس اجتماعی را پیش بینی نماید. این نتیجه با پژوهش لای وینه و همکاران، رضوی، کاظمی و محمدی (۱۳۹۰) همخوانی دارد. در این پژوهش ه ا مشخص شده بود که افرادی که از لحاظ اضطراب اجتماعی در سطح بالاتری بودند کمتر از شیوه های مسأله مدار استفاده می کردند. این نتیجه با پژوهش نیکنامی، دهقانی (۱۳۹۳) ناهمخ وان است یافته اصلی این تحقیق مؤید آن است که اکثریت دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی گیلان از سبک مقابله ای مسأله مدار استفاده می کنند. همچنین این نتیجه با پژوهش غضنفری و قدم پور (۱۳۸۷) نا همخوان بود. در این پژوهش مشخص شده بود هر چه فرد از راهبرد مسأله مدار استفاده کند از سلامت روان بالاتری برخوردار است و نشانه های جسمانی، اضطراب، اخ تلال در عملکرد اجتماعی و افسردگی کمتری نشان خواهند داد. باید خاطر نشان کرد که چگو نگی پاسخگویی فرد به رویدادهای استرس زا به سطح سازگاری، برخورداری از منابع حمایتی، تجارب قبلی در مورد کنار آمدن با موقعیت های استرس زا و بسیاری عوامل دیگر بستگی دارد . به همین دلیل افراد به شیوه های گوناگون به استرس پاسخ می دهند. همچنین در یافته دیگر ا ین پژوهش این نتیجه حاصل شد که سبک مقابله ای هیجان مدار بر هراس اجتماعی مؤثر اس ت. این نتیجه با پژوهش لای وینه و همکاران (۱۹۹۱)، رضوی (۱۳۹۰)، کهدویی (۱۳۸۴) همخ وانی دارد. در این پژوهش ها نیز مشخص شد افرادی که اضطراب اجتماعی دارند بیشتر از س

یک مقابله ای هیجان مدار استفاده می کنند. وانگ (۲۰۰۹)، در مطالعه خود دریافت که دانشجویان در مقابله با استرس از راهبردهای هیجان مدار بهره می برند. این نتیجه با پژوهش غضنفری، قدم پور (۱۳۸۷) همخوان است. در این پژوهش مشخص شده بود که هرچه فرد از راهبرد هیجان مدار استفاده کند نشانه های جسمانی، اضطراب، اختلال در عملکرد اجتماعی و افسردگی بیشتری نشان خواهند داد. استفاده از راهبرد هیجان مدار فرد را از درگیری مستقیم و مؤثر با مشکل باز می دارد و توانمندی او برای حل مشکل را کاهش می دهد. این وضعیت باعث اختلال در انسجام فکری و آشفته گی هیجانی می شود و سلامت روانی را کاهش می دهد. همچنین یافته سوم این پژوهش بیان می کند که بین سبک مقابله ای اجتنابی و هراس اجتماعی رابطه معنادار وجود دارد. به عبارتی سبک مقابله ای اجتنابی بر هراس اجتماعی مؤثر است. این نتیجه با پژوهش پارک (۱۹۹۸) همسو می باشد. در این نوع مقابله فرد با فاصله گرفتن از مشکل اقدام به فرار و اجتناب کرده و برای دریافت حمایت عاطفی تلاش می کند در این حالت فرد به دنیا ل برگرداند آرامش به هم خورده ای است که به خاطر موقعیت استرس زا به وجود آمده است. همچنین یافته بعدی پژوهش نشان داد که بین سبک فرزند پروری مقتدرانه و هراس اجتماعی رابطه معنادار وجود دارد. به عبارتی سبک فرزند پروری مقتدرانه بر هراس اجتماعی مؤثر است. این نتیجه این پژوهش، نجفعلی (۱۳۹۰)، همسو است در این پژوهش مشخص شده بود که شیوه فرزند پروری مقتدرانه می توان پیش بینی کننده ی اضطراب اجتماعی باشد. و این نتیجه با پژوهش مامبریند (۱۹۷۲)، فرخجسته (۱۳۸۸)، قاسمی پور، بزازیان (۱۳۹۰) بیطرف، شعیری (۱۳۸۹) (ناهمسو می باشد است. مامبریند معتقد است والدینی که از سبک مقتدرانه سود می جویند فرزندان متکی به خود، آرام، امیدوار و بدون وجود آسیب در هویت شخصی بار می آورند. با توجه به یافته های پژوهش ها اگر در رفتار با کودکان بصورت مقتدر عمل کنند، یعنی در عین حال که کودکان را کنترل میکنند محبت پیشانیهای را نیز نثارشان کنند، رفتار آنها بر سلامت روان و میزان کاهش اضطراب کودکان تأثیر مثبت خواهد گذاشت.

همچنین یافته دیگر این پژوهش نشان داد که بین سبک فرزند پروری مستبدانه و هراس اجتماعی رابطه معنادار وجود دارد. به عبارتی سبک فرزند پروری مستبدانه بر هراس اجتماعی مؤثر است. این نتیجه با نتایج فرخجسته (۱۳۸۸)، کلونسکی، داتون (۱۹۹۰)، بندلو و همکاران (۲۰۰۴)، لیب و همکاران (۲۰۰۳) و... همخوانی دارد در تحقیق بندلو و همکاران به این نتیجه رسیدند که و

الدین که از تنبیه و روش مستبدانه استفاده می کردند اضطراب اجتماعی فرزندان آنها شدیدتر و فراوانتر گزارش شده است. و با نتایج قاسمی پور، بزازیان (۱۳۹۰) ناهم‌سو می باشد. با توجه به اینکه در سبک مستبدانه، استقلال عمل فرزندان محدود می شود و برای مهار رفتار آنها به تنبیه متوسل می شوند، در نتیجه همیشه این کودکان، افکار منفی را در ذهن پرورش می دهند و از تجربه و دستکاری محیط ترس دارند. از این رو در موقعیت های اجتماعی دچار هراس اجتماعی و ترس خواهند شد.

و در پایان آخرین یافته این پژوهش نشان داد که بین سبک فرزند پروری سهل گیر و هراس اجتماعی رابطه معنادار وجود دارد. به عبارتی سبک فرزند پروری سهل گیر بر هراس اجتماعی تأثیر ندارد. نتیجه این پژوهش با نتایج فرخجسته (۱۳۸۸)، هم‌سو است. یافته های این پژوهش نشان داد که شیوه فرزند پروری سهل گیر با کاهش اضطراب اجتماعی کودکان همراه است. و همچنین با نتایج بامبریند (۱۹۷۲)، نجفعلی (۱۳۹۰)، لیب و همکاران (۲۰۰۳)، وانگاستل (۲۰۰۹) و... همخوانی ندارد. در این پژوهش ها مشخص شده بود که سطوح بالای فزون حمایتگری با سطوح بالای اضطراب در کودکان همراه است.

نتایج بدست آمده از پژوهش حاضر و پژوهشهای پیشین، تأیید کننده نقش بسیار مؤثر و غیر قابل انکار خانواده، به خصوص شیوه های تربیتی والدین و همچنین جو عاطفی خانواده، بر سلامت روانی و احساسی کودک می باشد. والدین می توانند با بکارگیری شیوه های تربیتی صحیح و فراهم آوردن محیطی غنی از محبت و عواطف سلامت روانی حال و آینده کودکان خود را تضمین کرده و از بروز بسیاری از اختلالات روحی از جمله اختلالات اضطرابی در کودک خود پیشگیری به عمل آورند. همچنین نوجوانی که از حمایت بالای والدینشان برخوردارند، با شرایط بهتر سازگار می شوند و کمتر دچار اضطراب می شوند که این سازگاری ناشی از به کارگیری شیوه های مقابله ای مناسب است. به کارگیری روش های مقابله ای به افراد کمک می کند تا به بسیاری از تعارضات فردی، مشکلات مربوط به روابط اجتماعی، مشکلات جسمانی و روانی غلبه کند.

منابع

نجفعلی، نرگس. (۱۳۹۰). مقایسه سبک های تربیتی والدین و طرحواره های ناسازگار اولیه دانش آموزان دارای اضطراب اجتماعی و دانش آموزان گروه عادی دبیرستان های دخترانه شهرستان اراک، پایان

پیش بینی هراس اجتماعی بر اساس سبک‌های مقابله با استرس و شیوه‌های فرزندپروری
A comparison between Scientific and artistic creativity in the relation to

نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبایی، ص ۱۳۷
 رضوی، عبدالحمید، سلطانه‌علی، کاظمی، محمد، محمدی. (۱۳۹۰). بررسی رابطه صفات شخصیتی و سبک های
 مقابله ای با اضطراب اجتماعی دانشجویان نابینا و عادی دانشگاه های استان فارس، فصلنامه
 روانشناسی افراد استثنایی ، شماره ۴ ، سال اول ، زمستان ۱۱۰، ۹۰-۱۳۳
 بزازیان، سعیده، قاسمی پور، معصومه. (۱۳۹۰). رابطه سبک های فرزندپروری والدین با اضطراب اجتماعی
 دانش آموزان تیز هوش، (. فصلنامه علوم رفتاری ، ۱۰۱-۱۱۴
 بیطرف، شبنم، حکیم ، محمد رضا، جولدی، منصور. (پاییز ۱۳۸۹). هراس اجتماعی ، سبکهای والدگری و
 کمال گرای، فصلنامه روانشناسی تحولی روانشناسان ایرانی، شماره ۲۵ ، ۷۵-۸۲
 فرخجسته، نرگس. (۱۳۸۸). بررسی رابطه بین شیوه های فرزندپروری مادران و میزان اضطراب اجتماعی کودکان
 دختر و پسر، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس، ص ۲-۱۲۱
 غضنفری، فیروزه، قدم پور، عزت الله. (۱۳۸۷). بررسی رابطه راهبردهای مقابله ای و سلامت روانی در ساکنین
 شهر خرم آباد، فصل نامه اصول بهداشت روانی، سال دهم، شماره ۳۷، ص ۴۷-۵۴
 علوی، محمد. (۱۳۸۴). خانواده و تربیت : تهران، انتشارات امیری.
 ماسن، پاول هنری. (۱۹۹۴). رشد و شخصیت کودک: ترجمه مهشید یاسایی (۱۳۷۶). تهران: نشر مرکز
 نیک خواه، مرتضی. (۱۳۷۳). روشهای برخورد با استرس های زندگی. تهران: انتشارات جوانه
 اسفندیاری، غلامرضا. (۱۳۷۳). بررسی و مقایسه شیوه های فرزند پروری مادران کودکان مبتلا به اختلالات رفتار
 ی و مادران کودکان بهنجار و تاثیر آموزش مادران بر اختلالات رفتاری فرزندان. پایان نامه کارشناسی ار
 شد، تهران انستیتو روان پزشکی تهران.

- VanGastel, W. (2009). The role of perceived parenting in familial aggregation of anxiety disorders in children. *Journal of Anxiety disorders*
- Lieb, R. (2006). Parental psychopathology, parenting styles, and the risk of social phobia in offspring. *Arch Gen Psychiatry*, 57:859-866.
- Herbert, J.D., Franklin, M. E. (2003). Cognitive biases in generalized social phobia. *Journal of Abnormal Psychology*, 105 :433-439
- Skinner, J., Horning, C., Liebowitz, M., & Weissman, M. (1992). Social phobia: Comorbidity and morbidity in an epidemiologic sample. *Archives of General psychiatry*, 49:282-288
- Baumrind, D. (1971) Current patterns of parental authority. *Developmental Psychology Monograph* 4: 1-102